Xalq qəzeti.- 2025.- 1 noyabr (№234).- S.19.

Xalçaçı rəssamın inanc dünyası

Eldar Mikayılzadənin sənət ibadətləri

Xalq rəssamı, UNESCO yanında Rəssamlar Birliyinin üzvü, Azərbaycan manatının ilk eskizlərinin müəllifi Eldar Mikayılzadə uşaq yaşlarından xalçaçılıqla yaxından maraqlanmış, sonradan bu sənət onun həyatının mənasına, yaradıcılıq bioqrafiyasına çevrilmişdir.

Xalq rəssamları Səttar Bəhlulzadə və Lətif Kərimovun əhatəsində püxtələşmiş gənc rəssam milli irsimizin Sultan Məhəmməd, Behzad kimi klassiklərinin yaradıcılığından ilhamlanmış, onları özünə müəllim qəbul etmişdir. Eldar Mikayılzadənin müxtəlif illərdə London, Paris, İstanbul, Brüssel kimi şəhərlərdə fərdi sərgiləri keçirilmiş, Frankfurt sərgisində "Yaranış" xalçası qızıl medala layiq görülmüşdür.

Hələ 10 yaşında ikən "Qurani-Kərim"i öyrənməyə başlayan Eldar Mikayılzadə həm də inanclı insandır. Rəssamın "114. Bismillah", "İslam", "Bismillahir-rəhmanir-rəhim", "On dörd məsum", "Səcdə" adlı xalçaları dərin mənalı kompozisiyası ilə insanı heyran edir. Onun dinimizə və ərəb əlifbasına bələd olması "114. Bismillah" kimi bir əsərin meydana gəlməsinə səbəb olmuşdur.

İslam dinində "Bismillahir-rəhmanir-rəhim!" kəlməsi peyğəmbərə 114 dəfə nazil olmuşdur. 113 surədə başlanğıc kimi işlənmişdir. "Tövbə" surəsində isə "Bismillahir-rəhmanir-rəhim" başlanğıcda gəlməsə də, "Nəml" surəsində əvvəldə olmaqla yanaşı, ayələrin birində də işlənmişdir - bu da Quran üzrə ümumi 114 edir.

Bu mübarək cümlənin ərəb əlifbasının müxtəlif yazı və xətt şəkilləri ilə 113 cür yazılış forması məlumdur. Eldar Mikayılzadə isə öz xalçasında "Bismillahir-rəhmanir-rəhim!" cümləsinin eynilə peyğəmbərə nazil olduğu qədər yazılmasını istəmiş və onu fərqli bir yazı üsulu ilə bulud şəklində yazaraq 114-ə tamamlamış, xalçanı isə "114. Bismillah" adlandırmışdır.

Eldar Mikayılzadə sadəcə İslam deyil, digər təkallahlı dinlərə də hörmət və ehtiram göstərən sənətkar, multikultural ölkənin tolerant vətəndaşıdır. Xalçaçı rəssamın müxtəlif illərdə ərsəyə gətirdiyi "Üç peyğəmbər" , "Üç din" və "Xilaskar" kimi möhtəşəm sənət əsərləri onun səmavi dinlərə olan ehtiramının təzahürüdür.

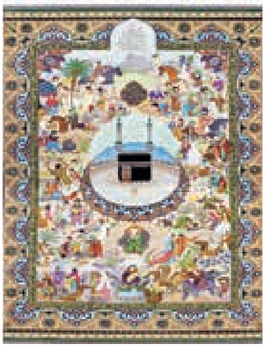

Bu günlərdə isə ictimaiyyət Eldar Mikayılzadənin ilk dəfə olaraq Vatikanda sərgilənən "Səmavi dinlər" adlı triptixi haqqında danışır. Üç ayrı xalçadan ibarət olan bu triptix yəhudilik, xristianlıq və İslam dinlərinin tarixini, müqəddəs ayinlərini, ritual və hekayələrini özündə əks etdirir.

Yəhudilik dininə həsr olunmuş xalçanın kənar haşiyələrində David ulduzu və içərisində yerləşdirilmiş menora bu dinin rəmzi kimi diqqət çəkir. Xalça dünyanın altı gündə yaradılışı ilə başlayıb, Musa peyğəmbərin Nebo dağında dünyaya vida etməsi ilə bitir. Xalçanın kompozisiyasında Nuhun gəmisi, Yusifin quyuya atılması, İsrailoğullarının köçü, sarı rəngli inək, əhd sandığı kimi müxtəlif dini hekayələr vizuallaşdırılmışdır.

Səmavi dinlərin ikincisi olan xristianlığa həsr olunmuş xalça Məryəm ananın doğumu ilə başlayıb çarmıxa çəkilmiş İsa peyğəmbərin ruhunun göylərə yüksəlməsi ilə bitir. Xalçanın kompozisiyasında İsa peyğəmbərin müqəddəsliyi həm onun doğumu, həm də çarmıxa çəkildiyi anda ətrafında bəyaz göyərçinlərin təsvir olunması ilə göstərilib. Xalçanın kompozisiyasına İsa peyğəmbərin müxtəlif möcüzələri, həvarilərlə birlikdə sonuncu şam yeməyi kimi səhnələr daxil edilmişdir.

Təkallahlı dinlərin sonuncusu olan İslam dininə ithaf olunmuş xalça kompozisiyasının mərkəzində müsəlman dünyasının müqəddəs ziyarət yeri olan Kəbə dayanır. Xalçanın kompozisiyası İslam peyğəmbəri Həzrəti Məhəmmədin doğumu, bütlərin yıxılması ilə başlayıb, Bilal Həbəşinin Kəbədə azan çəkməsi ilə bitir. Bu xalça üzərində isə İslam dinində bütün müsəlmanlar tərəfindən qəbul edilən dini hekayələrə yer verilmiş, xalçanın müxtəlif hissələrində Quran ayələri yerləşdirilmişdir. Xalçada "Fil" surəsi-əbabil quşları, Sevr mağarası, peyğəmbərin hicrəti, Kəbənin yenidən qurulması, Bizansa elçi göndərilməsi kimi maraqlı faktlara da yer verilmişdir.

Ümumiyyətlə, Eldar Mikayılzadənin "Səmavi dinlər" triptixi estetik sənət əsəri səviyyəsini aşaraq möhtəşəm bir həyat fəlsəfəsinin, uzun illərin araşdırma və empirik biliklərinin tolerant xülasəsinə çevrilib. 3 xalça bir sənətkarın yaradıcılıq məhsulu olmaqla yanaşı, onu yetişdirən, formalaşdıran Azərbaycan mədəniyyətinin və tolerantlığının da ilmə-ilmə toxunmuş dastanıdır.

Zəminə RƏSULOVA,
Turizm Agentliyi Qoruqları İdarəetmə Mərkəzinin elmi işçisi